

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zásada ne bis in idem a pokračování v trestném činu (judikatura)

Soud může rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu, nemůže rozhodovat o jiném skutku v obžalobě neuvedeném, ale také je povinen vyčerpat obžalobu v celé její šíři a rozhodnout o žalovaném skutku v celém rozsahu. Jestliže tento skutek zakládá pokračování v trestném činu, pak se musí rozhodnutí soudu o podané obžalobě týkat všech dílčích útoků, které tvoří pokračování v trestném činu.

Největší počet judikátů vztahujících se k zásadě ne bis in idem lze nalézt v souvislosti s pokračováním v trestném činu. V současné době jde již o překonanou problematiku vzhledem ke změně trestního řádu provedenou zákonem č. [265/2001](#) Sb. Koncepce skutku u pokračování v trestném činu byla před zmíněnou novelou jiná. Pokračování v trestném činu tvořilo z hlediska hmotného i procesního práva jeden skutek, a to do sdělení obvinění; pokud pachatel spáchal další útoky, které by s útoky spáchanými před sdělením obvinění tvořily pokračování v trestném činu, šlo o nový skutek. Pokud tedy soud pravomocně rozhodl být i jen o části takového skutku, rozhodl o skutku celém a nové trestní stíhání pro jinou část skutku bylo vyloučeno pro nepřípustnost podle § 11 TR. Judikatura k tomuto tématu je bohatá právě kvůli této staré koncepci, neboť je častým jevem, že orgány činné v trestním řízení zjistí jen některý či jen některé dílčí útoky pokračování v trestném činu. Také kvalifikace, že jde právě o pokračování v trestném činu, může být obtížná a ne příliš zjevná. Tak se může stát, že pachatel je pravomocně odsouzen jen za nepatrnou část skutku a pak vyjde najevo, že jeho trestná činnost je rozsáhlejší a již ho za ni nelze postihnout, protože by se jednalo o porušení jeho základního práva nebýt stíhán dvakrát pro totéž. Jsou tu tedy naproti sobě tradiční pojetí pokračování v trestném činu jako jednoho skutku (zájem na právní jistotě) a zájem na postizení celé trestné činnosti pachatele. Posledně uvedený zájem v současné době zřejmě zastínil předchozí a proto došlo k zmíněné novelizaci. Zájem státu na spravedlivém potrestání pachatelů tedy zjevně převýšil prospěch pachatele z nedokonalého odhalování jeho trestné činnosti. Z hlediska státu je nová koncepce ospravedlnitelná, zvláště když si uvědomíme, že i zproštění obžaloby obviněného ohledně jednoho dílčího útoku zabránilo jeho potrestání za mezitím zjištěnou rozsáhlou trestnou činností, která tvořila s rozhodnutou věcí jeden skutek.

Základní judikáty

V Nejvyšším soudem projednávané věci pod sp. zn. 5 Tz 105/98 bylo obviněnému dne 24.4.1996 sděleno obvinění pro skutek spáchaný dne 4.2.1996, v němž byl spatřován trestný čin podvodu. V hlavním líčení dne 10.2.1998 Okresní soud ve V. přečetl zprávy Policie ČR, že proti obviněnému je vedeno trestní stíhání pro rozsáhlou majetkovou trestnou činnost kvalifikovanou jak trestný čin podvodu, aniž by zkoumal, zda projednávaný skutek není pokračováním a aniž by si vyžádal příslušné spisy Policie ČR. Podle těchto zpráv byl obviněný stíhán pro dalších devět útoků, které měl spáchat v období od 26.1.1996 do 23.4.1996. Přesto Okresní soud ve V. dne 10.2.1998 uznal obviněného vinným uvedenou trestnou činností spáchanou dne 4.2.1996. Proti tomuto rozsudku byla podána stížnost pro porušení zákona, v níž se namítá, že útok, pro nějž byl obviněný pravomocně odsouzen, je jen dílčí součástí pokračujícího skutku, což soud nezkoumal. Tento rozsudek, týkající se jen jednoho z útoků, vytvořil překážku věci rozhodnuté, soud takto rozhodl o skutku celém, takže další trestní stíhání obviněného pro příslušný skutek se stalo nepřípustným. Soud byl povinen věc vrátit státnímu zástupci k došetření k řádnému objasnění věci. Nejvyšší soud se ztotožnil s těmito závěry, souhlasil s tím, že se může jednat o dílčí útoky jednoho a téhož skutku ve smyslu § 89 odst. 3 TZ, o

němž musí být rozhodnuto jedním rozhodnutím soudu. Překážka pro takové posouzení v podobě sdělení obvinění ve smyslu § 12 odst. 11 TŘ zde nevznikla, protože obvinění bylo ve všech uvedených případech sděleno až poté, co měly být všechny jednotlivé dílčí útoky spáchány.

Soud může rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu, nemůže rozhodovat o jiném skutku v obžalobě neuvedeném, ale také je povinen vyčerpat obžalobu v celé její šíři a rozhodnout o žalovaném skutku v celém rozsahu. Jestliže tento skutek zakládá pokračování v trestném činu, pak se musí rozhodnutí soudu o podané obžalobě týkat všech dílčích útoků, které tvoří pokračování v trestném činu. To platí bez ohledu na skutečnost, zda i další část pokračující trestné činnosti je uvedena v popisu skutku v projednávané obžalobě nebo v obžalobě jiné, anebo sice není uvedena v žádné z nich, ale vyplývá z důkazů, které jsou k dispozici.

V rozsudku sp. zn. 3 Tz 87/2000 Nejvyšší soud na základě stížnosti pro porušení zákona zrušil usnesení vyšetřovatele o zastavení trestního stíhání obviněných pro trestný čin poškozování cizí věci, jehož se měli dopustit tím, že ve dnech 19.-20.10.1998 v L. nastříkali sprejem nápisy na boky odstavených železničních vagonů. Vyšetřovatel trestní stíhání zastavil, aniž by vzal v úvahu, že obvinění byli trestně stíháni též pro další dílčí útok pokračování v trestném činu poškozování cizí věci, jehož se měli dopustit 21.10.1998 v T., kdy spreji postříkali zdi určitých domů. Pokud tedy vyšetřovatel zastavil trestní stíhání pro část tohoto skutku, rozhodl ve skutečnosti o skutku celém a pro další trestní stíhání obviněných za jednání spáchané v T. vytvořil překážku rei iudicatae. Nejvyšší soud vyšetřovateli přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. V případě, že dospěje k závěru, že není prokázáno, že by obvinění spáchali tu část skutku, jež je obsažena v napadeném zrušeném usnesení, nebude trestní stíhání ohledně ní zastavovat, nýbrž při skončení vyšetřování ji pouze pomine.

O jediném skutku, který tvoří pokračování v trestném činu, nelze rozhodnout více způsoby, např. jednak odsuzujícím rozsudkem a jednak výrokem o vrácení věci k došetření (NS ČR sp. zn. 3 Tz 9/86).

Novela trestního řádu provedená zákonem č. [292/1993](#) Sb. účinná od 1.1.1994 stanovila, že mezníkem štepícím pokračování v trestném činu do dvou skutků je sdělení obvinění. Do té doby byl za hranici, která přetrhuje totožnost skutku u pokračujícího, trvajícím, hromadného a soustavně páchaného trestného činu nebo přečinu, považován jiný okamžik.

Tímto okamžikem je podle R 18/72 vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně, který se stal pravomocným. U pokračování v trestném činu je tedy možné obviněného stíhat za další část činnosti, která vyšla mezitím najevo, ale byla spáchána před vyhlášením rozsudku soudu prvního stupně, který se stal pravomocným a který se týká jiné části téže pokračující trestné činnosti, jen pod tou podmínkou, že pravomocný rozsudek o této druhé části pokračující trestné činnosti byl zrušen v řízení o mimořádném opravném prostředku. Jinak trestnímu stíhání brání překážka věci rozhodnuté (§ 11 odst. 1 písm. f) TŘ).

Podle R 26/77 je touto hranicí přetrhující skutek vyhlášení odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně, který se musí stát pravomocným. Vyhlášení zprošťujícího rozsudku považuje za okamžik přetrhující jednotu skutku u pokračující trestné činnosti R 17/83. Totéž stanoví R 27/86 a rozhodnutí NS ČR sp. zn. 4 To 11/88, podle něhož je takovým mezníkem tedy jak odsuzující, tak zprošťující rozsudek a konečně i usnesení o zastavení trestního stíhání. Stejně R 28/89.

Souhlas ve smyslu § 163a TŘ ohledně stíhání dílčího útoku

R 37/99 stanoví, že jestliže stran jednoho dílčího útoku pokračujícího trestného činu nebyl dán poškozenou osobou souhlas k trestnímu stíhání obviněného ve smyslu § 163a TŘ, nelze pro tento dílčí útok trestní stíhání zastavit, neboť tím by došlo k zastavení trestního stíhání pro celý skutek. Správný postup je takový, že podle stadia řízení není dílčí skutek do sdělení obvinění, obžaloby či rozsudku vůbec pojat, anebo je z nich vypuštěn.

NS ČR sp. zn. 11 Tz 294/2001

Tento rozsudek je zajímavý tím, že v něm Nejvyšší soud pojednává o možnosti aplikace novelizovaných ustanovení o pokračování v trestném činu na dílčí útoky pokračování, o nichž bylo pravomocně rozhodnuto před nabytím účinnosti novely TŘ provedené zákonem č. [265/2001](#) Sb. Nejvyšší soud zde na základě stížnosti pro porušení zákona projednával porušení zásady ne bis in idem a porušení pravidel o ukládání souhrnného trestu.

Obviněný byl v různých trestních řízeních stíhán za dílčí útoky pokračování v trestném činu krádeže. Dne 15.11.1996 bylo obviněnému sděleno obvinění pro dílčí útok pokračování v trestném činu krádeže spáchaný dne 15.11.1996, za což byl uznán vinným trestním příkazem Okresního soudu ve F.-M. z 5.3.1997 sp. zn. 4 T 36/97, s právní mocí dne 12.12.1997. Obviněnému bylo dále dne 31.1.1997 sděleno obvinění pro dílčí útoky spáchané dne 12.11.1996 a 3.12.1996, za které byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu ve F.-M. z 23.4.1998 sp. zn. 2 T 69/97, s právní mocí dne 6.1.1999. (Okresní soud pochybil, když odsoudil obviněného za dílčí útok spáchaný dne 12.11.1996, neboť tím znovu odsoudil obviněného za tentýž skutek, toto rozhodnutí však Nejvyšší soud nepřezkoumával, protože stížnost pro porušení zákona toto rozhodnutí nenapadala.) Tímto rozsudkem ze dne 23.4.1998 byl zrušen výrok o trestu z trestního příkazu Okresního soudu ve F.-M. ze dne 5.3.1997 a obviněnému byl uložen souhrnný trest. Dne 13.5.1998 bylo obviněnému sděleno obvinění pro dílčí útok pokračování v trestném činu krádeže spáchaný dne 10.12.1996, za který byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v O. ze dne 4.12.1998 sp. zn. 6 T 111/98, s právní mocí dne 9.3.1999. Tímto rozsudkem byl současně zrušen výrok o trestu z trestního příkazu Okresního soudu ve F.-M. ze dne 5.3.1997 sp. zn. 4 T 36/97. Proti tomuto rozsudku podal ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného, neboť podle jeho názoru Okresní soud pochybil při ukládání souhrnného trestu, když jiným rozsudkem (Okresního soudu ve F.-M. z 23.4.1998 sp. zn. 2 T 69/97) byl již výrok o trestu z trestního příkazu Okresního soudu ve F.-M. ze dne 5.3.1997 sp. zn. 4 T 36/97 zrušen. Okresní soud podle jeho názoru také pochybil, když rozhodl o dílčím útoku pokračování v trestném činu ze dne 10.12.1996, neboť mu v tom bránila překážka věci rozhodnuté. Posuzovaný útok (ze dne 10.12.1996) je totiž součástí skutku, ohledně něhož bylo rozhodnuto rozsudkem Okresního soudu ve F.-M. z 23.4.1998 sp. zn. 2 T 69/97. Tímto rozsudkem bylo rozhodnuto o celém skutku, a tím vznikla překážka rei iudicatae. Nejvyšší soud shledal porušení zákona, zároveň však konstatuje, že v době, kdy Okresní soud v O. učinil napadené rozhodnutí, tj. dne 4.12.1998, však ještě neexistovalo pravomocné rozhodnutí ohledně části pokračující trestné činnosti. Tato překážka věci rozhodnuté vznikla až později, 6.1.1999. Z tohoto pohledu tedy nepřisvědčil stížnosti pro porušení zákona v tom, že Okresní soud v O. v době rozhodování nerespektoval ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) TŘ a porušil tak zásadu ne bis in idem. Vytkl mu však, že si neopatřil dostatečné podklady k posouzení, zda projednávaná činnost není součástí pokračujícího trestného činu a zda jsou splněny předpoklady k ukládání souhrnného trestu. Nejvyšší soud vyslovil porušení zákona a zrušil napadený rozsudek. Nejvyšší soud dále zvažil postup ve věci s ohledem na novelu TŘ provedenou zákonem č. [265/2001](#) Sb. Poznámává, že rozsudkem Okresního soudu ve F.-M. z 23.4.1998 vznikla před 1.1.2002 překážka věci rozhodnuté. Je tedy podle jeho názoru třeba posoudit, zda ustanovení § 11 odst. 2 TŘ účinné od 1.1.2002 lze vztáhnout i na případy, kdy o části pokračujícího trestného činu bylo pravomocně rozhodnuto před 1.1.2002. Všechny dílčí útoky pokračujícího trestného činu, pokud tomu nebrání ustanovení § 12 odst. 11 TŘ, představují jediný trestný čin. Tento závěr nedoznal změny ani po 1.1.2002. Útoky pokračujícího trestného činu byly do 31.12.2001 bezvýjimečně pokládány za jediný skutek. Teprve od 1.1.2002 s ohledem na znění § 12 odst. 12 TŘ lze za samostatný skutek pokládat též dílčí útok pokračujícího trestného činu. V projednávané věci bylo o jednom z útoků rozhodnuto rozsudkem, který nabyl právní moci před 1.1.2002, zatímco druhý dílčí útok se v důsledku zrušení Nejvyšším soudem nachází v procesním stádiu, kdy u soudu byla státním zastupitelstvím podána obžaloba. Do 31.12.2001 byl rozsah principu ne bis in idem vymezen v zásadě tak, že došlo-li k pravomocnému meritornímu rozhodnutí o dílčím útoku pokračujícího trestného činu, bylo vyloučeno konat trestní stíhání o zbylé části tohoto pokračujícího trestného činu (kromě případu zrušení tohoto rozhodnutí v řízení o mimořádných opravných prostředcích). Nyní ustanovení § 11 odst. 2 TŘ vymezuje u pokračující trestné činnosti

dosah zásady ne bis in idem jinak, a to tak, že se neuplatní ve vztahu k pravomocným meritorním rozhodnutím týkajícím se některého z dílčích útoků takové trestné činnosti (tedy došlo k jejímu zúžení). Podle názoru Nejvyššího soudu se tyto účinky ustanovení § 11 odst. 2 TŘ mohou vztahovat jen na meritorní rozhodnutí o některém dílčím útoku, který nabyl či nabude právní moci po 1.1.2002. S ohledem na princip právní jistoty nelze ustanovení § 11 odst. 2 TŘ aplikovat zpětně, tj. na rozhodnutí zakládající překážku věci rozhodnuté ohledně některého z dílčích útoků pokračujícího trestného činu, která nabyla právní moci před 1.1.2002. Ustanovení TŘ týkající se pokračování v trestném činu mají i významné hmotněprávní důsledky, ve spojení s § 89 odst. 3 TZ vymezují pojem pokračování v trestném činu. Podle TZ platí, že pozdější zákon lze použít pouze tehdy, jestliže je to pro pachatele příznivější. Není tomu tak. Nejvyšší soud tedy zastavil trestní stíhání obviněného pro dílčí útok spáchaný dne 10.12.1996, a to z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. f) TŘ.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)